

Deloitte.

Gemeente
Alblasserdam

Auditplan 2015

Gemeente
Alblasserdam

Aan de gemeenteraad van de gemeente Alblasserdam
T.a.v. de raadsgriffie
Postbus 2
2950 AA ABLASSERDAM

Datum

11 november 2015

Behandeld door

R.L. Moet MSc
088 288 7303

Ons kenmerk

DPS_201539440/cp

Onderwerp

Auditplan 2015 gemeente Alblasserdam

Geachte leden van de gemeenteraad,

Wij hebben het genoegen u hierbij ons auditplan voor de gemeente Alblasserdam voor het jaar 2015 aan te bieden. Het auditplan is gebaseerd op onze offerte accountantsdiensten 2012-2014 met de daarin beschreven controleaanpak, communicatie- en rapportagemomenten. In ons voorstel hebben wij zoveel mogelijk rekening gehouden met twee verschillende forse veranderingen die zich vanaf 2014 voordoen met betrekking tot de accountantscontrole voor uw gemeente.

Een concept van dit plan is op 23 september 2015 besproken met de auditcommissie.

De inbreng van de auditcommissie vormt mede de basis van ons auditplan en stelt ons in staat in te gaan op de specifieke vragen die in uw gemeente leven en u daarop te adviseren.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

C. Wemmerus MSc RA

Bijlage 1: Accountantscontrole Gemeente Alblasserdam: Nadere uiteenzetting prijsaanbieding 2015

Bijlage 2: Flyers inzake frauderisicoanalyse, interne beheersing en schattingen van actuele waarde

Bijlage 3: Algemene voorwaarden Deloitte.

Blad 3 van 12
11 november 2015
DPS_201539440/cp

1. Opdracht voor de controle van de jaarrekening 2015

Hierbij ontvangt u ons auditplan voor de controle van de jaarrekening 2015 van de gemeente Alblasserdam. Doelstelling van onze controle is om een controleverklaring bij de jaarrekening 2015 van uw gemeente, opgesteld in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (het BBV), af te geven met inachtneming van onze professionele standaarden. De uitwerking van dit plan is continu in ontwikkeling op basis van de gebeurtenissen en actuele situatie bij uw gemeente.

Ons voorstel voor 2015 is gebaseerd op de overeenkomst van 2014 waarbij wij zoveel mogelijk rekening houden met twee verschillende forse veranderingen die zich vanaf 2014 voordoen met betrekking tot de accountantscontrole voor uw gemeente.

Verandering 1: veel ontwikkelingen met effect op de financiële positie

In de eerste plaats komt veel op de gemeenten en gemeenschappelijke regelingen af met gevolgen voor de financiële positie. De ontwikkelingen met een financieel effect zijn talrijk en omvangrijk. Het structureel sluitend houden van de begroting (a), het beheersen van de financiële positie (b), het in balans houden van de uitgaven en inkomsten (EMU-saldo) (c) en het vinden van ruimte om de financiële positie zo nodig te versterken (d) worden de uitdagingen voor uw gemeente voor de komende jaren. Bij uw gemeente is een goed risicomanagement (signaleren, communiceren en ingrijpen) daarom van essentieel belang.

Hieronder noemen wij de belangrijkste financiële ontwikkelingen:

- Decentralisatie van taken (Jeugdzorg, Participatiewet, AWBZ/Wmo)
- Nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen
- Aanpassing Besluit begroting en verantwoording (Bbv)
- Invoering vennootschapsbelasting op overheidstaken per 1 januari 2016
- Wet Normering Topinkomens (WNT)
- SEPA
- Wet Markt & Overheid
- Nieuwe modelverordening artikel 212 Gemeentewet

Blad 4 van 12
11 november 2015
DPS_201539440/cp

Gezien de (financiële) ontwikkelingen, uitdagingen, kansen en risico's is het belangrijk dat u als gemeenteraad continu en goed geïnformeerd blijft over deze ontwikkelingen, het risicoprofiel en het verloop daarvan, de getroffen of te nemen maatregelen, de te accepteren risico's en de financiële positie van uw gemeente.

Op dit moment is nog veel onbekend over de eisen die worden gesteld aan de controle van de drie decentralisaties. Zo wordt (nog) nagedacht over het normen- en toetsingskader om de bestedingen in het kader van de Participatiewet, Jeugdzorg en AWBZ/Wmo te controleren.

Verandering 2: Vergroting aandacht voor kwaliteit jaarrekeningen in de publieke sector

In de tweede plaats krijgt sinds 2014 de kwaliteit van de jaarrekening in de publieke sector en de accountantscontrole daarop erg veel aandacht. Hieraan liggen verschillende ontwikkelingen ten grondslag. Wij noemen u:

- Gestelde hogere eisen aan de kwaliteit van de jaarrekening, de controle daarop en de dossiervorming.
- Onderzoek, bevindingen en adviezen van de Autoriteit Financiële Markten (AFM).
- Onderzoek, bevindingen en adviezen van de rijksaccountantsdienst (ADR) met betrekking tot de SiSa-bijlage.
- Media-aandacht en vragen vanuit de Tweede Kamer.

Bovenstaande ontwikkelingen hebben geleid tot aanscherping van regelgeving en normen inzake de accountantscontrole. De controle van de jaarrekening van uw gemeente wordt meer rule based (zijn alle geldende regels gevolgd?). Zo moeten wij in onze controle zichtbaar maken waar de normen van de NV COS (Nadere voorschriften Controle- en overige standaarden) in onze controleaanpak zijn afgedekt en gedocumenteerd. De nadere aanscherping heeft met name betrekking op:

- Schattingen bij voornamelijk grondexploitaties en voorzieningen. Is door de gemeente voldoende beargumenteerd en gedocumenteerd hoe de schattingen zijn bepaald (NV COS 540).
- Grote aandacht voor de kwaliteit en betrouwbaarheid van de digitale autorisatie en verwerking van gegevens en informatie. Hierbij worden hoge eisen gesteld aan de richting van de geautomatiseerde omgeving van uw gemeente en aan de EDP-audit van de accountant.
- Heeft de gemeente een frauderisicoanalyse gemaakt en is deze geïmplementeerd?

Blad 5 van 12
11 november 2015
DPS_201539440/cp

- Heeft de gemeente een beschrijving gemaakt van de “key-controls” (de belangrijkste interne beheersingsmaatregelen).
- De eisen voor het gebruikmaken van de door de organisatie uitgevoerde verbijzonderde interne controlewerkzaamheden (NV COS 610) zijn aangescherpt.
- Hoge eisen aan het zichtbaar aantonen van de geleverde prestaties die aan uw gemeente worden gefactureerd.

De aanscherping van de regelgeving en normen heeft geleid tot een gewijzigde controleaanpak en wijze van rapporteren. Deze aanscherping leidt ook tot hogere eisen die worden gesteld aan de kwaliteit van de administratieve organisatie en interne beheersing, documentatie, analyses, onderbouwingen en de jaarrekening zelf. Dit is een belangrijke uitdaging voor uw organisatie de komende periode. Op 28 oktober 2014 hebben wij in uw auditcommissie de belangrijkste wijzigingen met een presentatie toegelicht.

2. Controleaanpak en risicoanalyse

De aanpak van de controle is gebaseerd op gedegen kennis van uw gemeente. Onze aanpak kenmerkt zich door een risicobenadering, waarbij de focus wordt gelegd op wat er fout kan gaan en tot een afwijking van materieel belang kan leiden in jaarrekeningposten en toelichtingen. Als wij de controle van de gemeente Alblasterdam vanuit dit perspectief benaderen, betekent dit dat wij alleen aandacht besteden aan die gebieden die er echt toe doen.

Kort gezegd komt het erop neer dat wij gepaste, maar geen overbodige controlewerkzaamheden uitvoeren. Wij starten het auditplan voor uw gemeente op het niveau van de gemeentelijke jaarrekening, om vast te kunnen stellen voor welke belangrijke jaarrekeningposten en toelichtingen werkzaamheden nodig zijn.

2.1. Speerpunten controle 2015

Als wij het hebben over een op maat gemaakte, op risico's gerichte controlebenadering bedoelen we meer dan de nadruk leggen op de belangrijkste risico's. Onze aanpak kenmerkt zich door een gerichte risicobenadering, die blootlegt wat er fout kan gaan en tot een afwijking van materieel belang kan leiden in belangrijke jaarrekeningposten en toelichtingen. Een belangrijke stap in onze risicoanalyse zijn de actuele ontwikkelingen.

Blad 6 van 12
11 november 2015
DPS_201539440/cp

Wij stellen voor de volgende posten als speerpunt mee te nemen voor de controle van 2015:

- **Controle bestedingen sociaal domein.** Vanaf 2015 ontvangt uw gemeente nieuwe middelen vanuit het Rijk inzake Jeugd, Zorg en de Participatiewet. Wij zullen onze controle richten op de vraag hoe de controle vanuit uw gemeente op de besteding van deze middelen is geregeld (inclusief uitbesteding aan derden en aansturing van de accountant van deze derden), de volledigheid van de kosten in de jaarrekening 2015 en de controle of prestaties zijn geleverd voor de bedragen die door uw gemeente zijn betaald.
Op dit moment is nog veel onbekend over de eisen die worden gesteld aan de controle van de drie decentralisaties. Zo wordt (nog) nagedacht over het normen- en toetsingskader om de bestedingen in het kader van de Participatiewet en AWBZ/Wmo te controleren.
- **Grondexploitaties.** De grondexploitaties blijven absoluut en relatief gezien een belangrijke plaats innemen binnen uw gemeente. Wij richten ons op projecten als Waterhoven, Haven-Zuid, grondtransacties die in 2015 hebben plaatsgevonden, op nieuwe ontwikkelingen in 2015 ten aanzien van de projecten en de follow-up van eerdere bevindingen.
- **Naleving van inkoop- en aanbestedingsrichtlijnen.** Wij richten ons hierbij specifiek op de naleving van EU-aanbestedingsrichtlijnen en de aanbestedingswet omdat deze op grond van het controleprotocol van de gemeente meewegen in het accountantsoordeel over de jaarrekening 2015.
- **Kwaliteit van de interne controlefunctie binnen de gemeente.** Voor een efficiënte accountantscontrole is de interne controlefunctie een belangrijke pijler binnen onze controle.
- **Monitoring verbonden partijen.** Wij richten ons hierbij op het toezicht vanuit de gemeente Alblasserdam op verbonden partijen, transacties met verbonden partijen, en op de vraag of afrekeningen van verbonden partijen in de jaarrekening van Alblasserdam zijn verwerkt.
- **Monitoring van actuele ontwikkelingen.** Wij onderzoeken in hoeverre uw gemeente actief inspeelt op actuele ontwikkelingen, zoals nieuwe wetgeving. Een voorbeeld hiervan is de impact van de invoering van de vennootschapsbelasting voor gemeenten in 2016.
- **Frauderisicoanalyse.** Op grond van onze beroepsregels zijn wij verplicht controlewerkzaamheden uit te voeren om frauderisico's aan te pakken. Onderdeel van onze uitgebreide controlewerkzaamheden ten aanzien van fraude is dat wij vaststellen dat uw gemeente over een frauderisicoanalyse beschikt. Ook evalueren wij de opzet, invoering en werking van de processen die het management hanteert voor het vaststellen en aanpakken van risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude, en van de programma's en beheersingsmaatregelen die het management heeft opgezet om dat risico te ondervangen.

Blad 7 van 12
11 november 2015
DPS_201539440/cp

- Ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente in relatie tot de risico's die de gemeente loopt en het beschikbare weerstandsvermogen.

De hiervoor beschreven aandachtspunten hebben wij onderkend op basis van onze kennis van uw gemeente en de ervaringen van de controles over de voorgaande boekjaren, waarbij wij uiteraard de input vanuit uw organisatie hebben meegenomen. Daarnaast besteden wij tijdens onze controle aandacht aan door de auditcommissie ingebrachte aandachtsgebieden en onderwerpen.

2.2 Uitvoering van het auditplan

Onderdeel van de uitvoering van het auditplan is het evalueren van de opzet en de toetsing van de operationele effectiviteit (werking) van de interne beheersingsmaatregelen en het uitvoeren van gegevensgerichte controlewerkzaamheden. Waar mogelijk voeren wij testwerkzaamheden van interne beheersingsmaatregelen en gegevensgerichte werkzaamheden gelijktijdig uit, in overeenstemming met de International Standards on Auditing. Dit zorgt voor een efficiënt verloop van de controle.

Bij onze beoordeling van het systeem van interne beheersing toetsen wij onder andere de aspecten tijdigheid, juistheid en volledigheid van de informatievoorziening. Daarnaast toetsen wij op procesniveau of de interne beheersingsmaatregelen toereikend zijn ten aanzien van relevante potentiële fouten in belangrijke jaarrekeningposten en toelichtingen.

Onze gegevensgerichte controlewerkzaamheden bestaan uit een specifieke combinatie van cijferanalyses en detailcontroles van transacties en saldi. Deze werkzaamheden zijn ontworpen om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de financiële overzichten geen afwijkingen van materieel belang bevatten.

2.3. Overzicht van de rapportages

Omdat het auditplan gedurende het gehele jaar wordt uitgevoerd, worden ook gedurende het jaar de resultaten van de uitvoering van onze procedures geanalyseerd en worden (voorlopige) conclusies getrokken. Hierover communiceren wij conform de overeengekomen planning met het management, het directieteam, het college en de auditcommissie c.q. de raad. Het overzicht hieronder geeft het verwachte tijdsverloop weer van onze relevante communicatie of informatie.

De uitvoering van onze controlewerkzaamheden leidt tot de volgende rapportages:

Rapportage	Tijdstip	Inhoud
Managementletter	Na afronding van de interim-controle.	Mogelijke risico's, verbeter- en aandachtspunten betreffende de processen en procedures (beheersingsstructuur), evenals overige van belang zijnde onderwerpen.
Accountantsverslag	Na afronding van de controle van de jaarstukken	Resterende fouten of onzekerheden, en verbeteringen op het gebied van verslaglegging. De opmerkingen zijn nimmer van dien aard dat ze afbreuk doen aan de strekking van de controle-verklaring.
Controleverklaring	Na afronding van de controle van de jaarstukken	Ons oordeel over de mate waarin de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen en de jaarstukken een getrouw beeld geven i.o.m. verslaggevingsvoorschriften.

3. Auditbudget

Het auditbudget voor 2015 bedraagt € 32.000 exclusief btw. De inschatting van ons auditbudget voor 2015 is als volgt; ter vergelijking hebben wij ook de bedragen van 2014 opgenomen:

Honorarium 2015	2014	2015
Accountantscontrole: uitvoering interim-controle, jaarrekeningcontrole inclusief rechtmatigheidscontrole en inclusief controle SiSa-bijlage.	14.250	14.250
Aanscherping audit – prestatieverklaring, EU-aanbesteding, frauderisicoanalyse		3.500
Wet Normering Topinkomens		1.750
Verplichte uitgebreidere IT-audit		PM
Aanscherping COS 610		PM
Controle geldstromen decentralisaties Sociaal Domein		€ 5.000, waarvan € 2.500 structureel
Totaal honorarium	14.250	24.500

Blad 9 van 12
11 november 2015
DPS_201539440/cp

Een nadere uiteenzetting over de prijs hebben wij als bijlage opgenomen bij dit voorstel. Hieronder hebben wij een toelichting opgenomen op de elementen die een kostprijsverhogende werking hebben. In de berekening is rekening gehouden met een optimale aanlevering van de benodigde documentatie. Een trapje naar beneden is vooralsnog niet aanwezig (tenzij wet- en regelgeving minder stringent moet worden getoetst).

Aanscherping audit € 3.500

Dit betreft aanscherpingen in vastleggingen die zijn gevraagd ten aanzien van de toetsing van de prestatieverklaring, EU-aanbesteding en frauderisicoanalyse. Dit vergt ongeveer 24 uur op jaarbasis extra.

WNT € 1.750

Dit betreft nieuwe verplichte regelgeving, die vanaf boekjaar 2013 een vast deel uitmaakt van de accountantscontrole. Op basis van regelgeving controleren wij de WNT-aspecten met een tolerantie van 0%. Gemiddeld zijn wij 12 uur bezig met de vastlegging en controle van de WNT-aspecten (bij optimale aanlevering van de gegevens). Wij verstaan onder optimale aanlevering minimaal het invullen van de door Deloitte aangeleverde checklist c.q. vragenlijst en dat de daarbij onderbouwende documenten volledig zijn opgeleverd.

IT audit PM

Van de accountant wordt minimaal vereist dat in het kader van de accountantscontrole relevante automatiseringssystemen in kaart worden gebracht in het kader van de risicoanalyse. Wij doen dit op grond van een landelijke survey en op grond van de (positieve) uitkomsten uit de IT-audit bij het Service Centrum Drechtsteden.

Op grond van onze ervaringen van de afgelopen jaren is het uitgangspunt voor de accountantscontrole over 2015 voor uw gemeente dat geen aanvullende (uitgebreidere) testwerkzaamheden plaatsvinden van applicaties bij uw gemeente.

Eventuele extra werkzaamheden als gevolg van een situatie dat wij niet kunnen steunen op de IT-omgeving bij het Service Centrum Drechtsteden hebben wij als PM aangemerkt in dit voorstel.

COS 610 PM

Wij kunnen voor ons oordeel niet meer onvoorwaardelijk steunen op de verbijzonderde interne controle (VIC). De VIC moet aan de eisen geformuleerd in Controle- en overige standaard 610 (COS 610) voldoen als wij op de VIC willen steunen. Naar verwachting komen er nog nadere voorschriften omtrent de landelijke toepassing van COS 610 bij gemeenten. Om deze reden hebben wij deze post vooralsnog als PM aangemerkt in dit voorstel.

Blad 10 van 12
11 november 2015
DPS_201539440/cp

Afhankelijk van de impact van de nadere voorschriften kan worden bepaald of uw gemeente aan deze nadere voorschriften kan en wil voldoen. Vervolgens overleggen wij met u over de gevolgen van deze nadere voorschriften, de eventuele implementatie bij uw gemeente en de eventuele extra werkzaamheden die door ons moeten worden uitgevoerd.

Indien de VIC binnen uw gemeente niet aan de (nadere voorschriften inzake) COS 610 voldoet, ramen wij de extra aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden die wij buiten de VIC nog moeten worden uitgevoerd op maximaal 55 uur per jaar. (€ 7.500). Uiteraard zullen wij er met uw ambtelijke organisatie naar streven de extra tijdsbesteding op grond van COS 610 zo beperkt mogelijk te houden.

Controle geldstromen sociaal domein

Vanaf 2015 ontvangt uw gemeente nieuwe middelen vanuit het Rijk inzake Jeugd, Zorg en de Participatiewet. Wij zullen onze controle richten op de vraag hoe de controle vanuit uw gemeente op de besteding van deze middelen is geregeld, de volledigheid van de kosten in de jaarrekening 2015 en de controle of prestaties zijn geleverd voor de bedragen die door uw gemeente zijn betaald. Op dit moment is nog veel onbekend over de eisen die worden gesteld aan de controle van de drie decentralisaties. Zo wordt (nog) nagedacht over het normen- en toetsingskader om de bestedingen in het kader van de Participatiewet en AWBZ/Wmo te controleren. Wij schatten in dat de kosten voor 2015 minimaal € 5.000 zullen bedragen, waarvan € 2.500 eenmalig voor 2015, omdat sprake is van het eerste jaar dat deze geldstromen gecontroleerd moeten worden.

Randvoorwaarden/werkafspraken

Op grond van de offerte accountantsdiensten 2012-2014 gaan wij uit van de volgende randvoorwaarden:

- Uw gemeente is zichtbaar “in control”. In de offerte accountantscontrole zijn wij ervan uitgegaan dat de kwalificatie van de administratieve organisatie en interne controle (AO/IC) van alle voor de jaarrekeningcontrole relevante primaire en ondersteunende processen, ten minste “voldoende tot goed” zal zijn. Wij gaan ervan uit dat de in de processen opgenomen interne beheersingsmaatregelen (“key-controls”) schriftelijk vastliggen en daarmee voor ons verifieerbaar zijn. Een adequate procesbeschrijving bevat een beschrijving van de interne beheersingsmaatregelen die uw gemeente heeft getroffen, waarbij u antwoord geeft op de zogenaamde ‘6 W-vragen’: wie doet wat, waarom, wanneer, waarmee en met welk doel? Verder gaan wij ervan uit dat een effectieve verbijzonderde interne controle heeft plaatsgevonden voordat wij starten met onze (interim-)controle. Een flyer met betrekking tot actuele ontwikkelingen rondom interne beheersing en de vastlegging daarvan hebben wij bijgevoegd bij dit auditplan 2015.

Blad 11 van 12
11 november 2015
DPS_201539440/cp

- Ter ondersteuning bij de jaarrekening 2013 hebben wij u begin 2014 een cliëntenbrief grondexploitatie gestuurd, waarin wij de problematiek en aandachtspunten beschrijven. Ook is een tweetal checklists bij de brief gevoegd, waarin alle belangrijke processtappen, benodigde onderbouwingen en aandachtspunten meer gedetailleerd zijn uitgewerkt. Van uw gemeente verwachten wij dat voor de controle van de jaarrekening 2015 de in de cliëntenbrief en de checklists beschreven werkzaamheden zijn uitgevoerd en uw conclusies zijn voorzien van toereikende documentatie.
- Wij gaan ervan uit dat wij kunnen steunen op de geautomatiseerde gegevensverwerking, waaronder het digitaal afhandelen van facturen.
- Uw gemeente beschikt over een actuele schriftelijke frauderisicoanalyse die voor aanvang van onze (interim-)controle beschikbaar is. Een flyer inzake frauderisicoanalyse hebben wij bijgevoegd bij dit auditplan 2015.
- De kwaliteit van de door u aangeleverde jaarrekening, de SiSa-bijlage en andere te controleren stukken voldoen aan de wettelijke voorschriften, wat blijkt uit een intern uitgevoerde kwaliteitsbeoordeling. Hiertoe ontvangt u van ons te zijner tijd de checklist jaarverslaggeving en de checklist op te leveren stukken bij de jaarrekening.
- De te controleren bescheiden worden door u conform planning opgeleverd.
- De te controleren bescheiden worden overeenkomstig de gemaakte werkafspraken aangeleverd. Een gestructureerde vastlegging van de onderliggende documentatie is voor de aanvang van de controle aanwezig, zoals aansluitingen van sub-administraties op de financiële administratie, besluiten, beschikkingen en andere relevante documenten ter onderbouwing van de informatie in de administratie/jaarrekening. Wij stemmen voorafgaande aan de interim-controle en de jaarrekeningcontrole de werkafspraken met de ambtelijke organisatie af.
- Uw medewerkers zijn tijdens onze werkzaamheden beschikbaar voor het stellen van vragen.

Voor een efficiënte en effectieve accountantscontrole binnen de met uw gemeente afgesproken planning en prijsafspraken, is het noodzakelijk dat zaken als frauderisicoanalyses, de interne controle, IT-audit en de volledige invulling van de werkafspraken beschikbaar zijn vóór onze planning en risicoanalyse van de accountantscontrole 2015. Zoals u zult begrijpen, hebben eventuele omissies in de oplevering van de benodigde stukken (inhoudelijk en/of qua timing) impact op de efficiency van onze werkzaamheden en daarmee op het controlebudget en mogelijk op de afgesproken rapporteringsdeadline(s).

11 november 2015
DPS_201539440/cp

Bijlage 1: Accountantscontrole Gemeente Alblasserdam: Nadere uiteenzetting prijsaanbieding 2015

